

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
LAILA MEDINA IŠVADA,
pateikta 2023 m. rugsėjo 28 d.¹

Sujungtos bylos C-309/22 ir C-310/22

Pesticide Action Network Europe (toliau – PAN Europe)
prieš

College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden,
dalyvaujant

Adama Registrations BV (toliau – Adama),
BASF Nederland BV

(*College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas, Nyderlandai) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymai priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 – Augalų apsaugos produktų pateikimas rinkai – Vertinimas dėl autorizacijos – Kriterijai – Endokrininės sistemos ardomosios savybės – Reglamentas (ES) 2018/605 – Pereinamojo laikotarpio tvarka – Kriterijų taikymas vykstančioms procedūroms – Dabartinės mokslo ir technikos žinios – Mokslo ir technikos žinios paraiškos pateikimo arba sprendimo priėmimo metu – Atsargumo principas“

1. Šiais prašymais priimti prejudicinį sprendimą *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas, Nyderlandai) prašo išaiškinti Reglamento (ES) 2018/605² 2 straipsnį, Reglamento (EB) Nr. 1107/2009³ 4 straipsnio 1 ir 3 dalis ir 29 straipsnio 1 dalies e punktą, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnį.

2. Kaip nurodė Europos aplinkos agentūra (toliau – EAA), „[augalų apsaugos produktų (pesticidų)] tarša skatina biologinės įvairovės nykimą Europoje. Dėl jos smarkiai mažėja vabzdžių populiacijos, todėl kyla grėsmė jų atliekamam itin svarbiam vaidmeniui maisto produktų gamyboje“, o „cheminių pesticidų poveikis žmogui yra susijęs su lėtinėmis ligomis, kaip antai vėžiu, širdies, kvėpavimo takų ir neurologinėmis ligomis“⁴. Šios bylos svarbios tuo, kad jose

¹ Originalo kalba: anglų.

² 2018 m. balandžio 19 d. Komisijos reglamentas, kuriuo nustatomi moksliniai endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai ir iš dalies keičiamas Reglamento (EB) Nr. 1107/2009 II priedas (OL L 101, 2018, p. 33).

³ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB (OL L 309, 2009, p. 1).

⁴ EAA informacinis pranešimas „How pesticides impact human health and ecosystems in Europe“ („Kaip pesticidai veikia žmonių sveikatą ir ekosistemas Europoje“), 2023 m. balandžio 26 d.

keliamas klausimas, ar valstybės narės, autorizuodamos augalų apsaugos produktus, turėtų turėti galimybę atsižvelgti į naujausias mokslo ir technikos žinias apie augalų apsaugos produktų poveikį mūsų gyvenimui.

3. Todėl pagal ES žaliojo kurso darbotvarkę (visų pirma pagal strategiją „Nuo ūkio iki stalo“) Europos Sąjunga siekia iki 2030 m. 50 % sumažinti augalų apsaugos cheminių produktų naudojimą, kad „užtikrintų sąžiningą, sveiką ir aplinką tausojančią maisto sistemą“. Šiuo klausimu pažymėtina, kad 2018 m. Europos Parlamentas apskaičiavo, jog net 500 skirtingų augalų apsaugos produktų (pesticidų), yra autorizuota ir jais prekiaujama visoje Europos Sąjungoje⁵. Atsižvelgdama į būtent šias aplinkybes pabandyčiau atsakyti į šiuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą iškeltus klausimus.

4. Pirmąjį pagrindinėje byloje nagrinėjamą skundą (byla C-309/22) *Pesticide Action Network Europe* (toliau – *PAN Europe*) pateikė *College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden* (Augalų apsaugos ir biocidinių produktų autorizavimo tarnyba, Nyderlandai, toliau – CTB) dėl to, kad ši atmetė *PAN Europe* prieštaravimą dėl CTB sprendimo leisti pateikti Nyderlandų rinkai augalų apsaugos produktą *Pitcher*, kurio sudėtyje yra veikliosios medžiagos fludioksonilo.

5. Antrąjį pagrindinėje byloje nagrinėjamą skundą (byla C-310/22) *PAN Europe* pateikė CTB dėl to, kad ši atmetė *PAN Europe* prieštaravimą dėl CTB sprendimo leisti pateikti Nyderlandų rinkai augalų apsaugos produktą *Dagonis*, kurio sudėtyje yra veikliosios medžiagos difenokonazolo.

6. Nagrinėjami ginčai kilo dėl to, kad abiejose bylose aptariamuose augalų apsaugos produktuose – *Pitcher* ir *Dagonis* – esančios veikliosios medžiagos tariamai turi endokrininės sistemos ardomybų savybių. Endokrininę sistemą ardančios medžiagos šiuo metu kelia daug diskusijų ir didelį susirūpinimą. Surinkta daug įrodymų, kad kai kurios medžiagos (ir natūralios, ir žmogaus sukurtos) trikdo hormonų funkciją organizme ir turi ardomąjį poveikį. Nepaisant to, dar laukia nemažai iššūkių, ypač dėl to, kad sunku tiksliai įvertinti endokrininę sistemą ardančių cheminių medžiagų poveikį žmonių arba kitų organizmų ligoms. Šių cheminių medžiagų, kurių yra daugelyje kasdieniame gyvenime naudojamų produktų, cheminė struktūra panaši į natūraliai organizme gaminamų hormonų; patekusios į hormonų sistemą, jos gali sutrikdyti šios tinkamą veikimą⁶.

7. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl institucijų, dalyvaujančių augalų apsaugos produktų autorizacijos procese, kompetencijos pasidalijimo pagal Reglamentą Nr. 1107/2009, visų pirma dėl klausimų, ar per šį autorizacijos procesą turi būti atsižvelgta į naujausias mokslo ir technikos žinias ir kaip tai turi būti daroma.

8. Galiausiai pažymėtina, kad šios bylos susijusios su byla C-308/22, *PAN Europe (Closer)*, kurioje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikė tas pats nacionalinis teismas. Mano išvada toje byloje taip pat skelbiama šiandien, taigi šias dvi išvadas reikėtų sieti tarpusavyje.

⁵ Europos Parlamento pranešimas dėl Sąjungos pesticidų autorizacijos procedūros (2018/2153 (INI)), p. 14 (2018 m. gruodžio 18 d.).

⁶ Europos Parlamentas (Dinu, A.), „Endocrine Disruptors: An Overview of Latest Developments at European Level in the Context of Plant Protection Products“ („Endokrininė sistema ardančios medžiagos: naujausių Europos lygmeniu įvykusių pokyčių augalų apsaugos produktų srityje apžvalga“), Briuselis, Europos Parlamentas, 2019, p. 5 ir 42. Taip pat žr. Kalofiri, P., Balias, G., Tekos, F., „The ES endocrine disruptors’ regulation and the glyphosate controversy“, *Toxicology Reports*, Vol. 8, 2021, p. 1193–1199.

I. Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje bei prejudicinių klausimų pristatymas

A. Byla C-309/22 (*dėl Pitcher*)

9. Augalų apsaugos produktas *Pitcher* yra profesionaliam naudojimui skirtas fungicidas⁷ tam tikriems gėlių svogūnėliams ir gumbams apdoroti panardinant, taip pat tam tikriems daugiamečiams augalams ir gėlininkystės kultūroms apdoroti. Jį sudaro veikliųjų medžiagų fludioksonilo ir folpeto mišinys bei septynios pagalbinės medžiagos.

10. Tuo metu, kai buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, fludioksonilo, kaip veikliosios medžiagos, patvirtinimo galiojimas Europos Sąjungoje buvo pratęstas iki 2022 m. spalio 31 d.⁸ Folpeto, kaip veikliosios medžiagos, patvirtinimo galiojimas Europos Sąjungoje taip pat buvo pratęstas iki 2022 m. liepos 31 d.⁹

11. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad *tuo metu, kai klostėsi pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės*, dar nebuvo priimta sprendimo dėl prašymų atnaujinti šių veikliųjų medžiagų patvirtinimo galiojimą.

12. Augalų apsaugos produktas „autorizuojamas tik jei [be kita ko] jo veikliosios medžiagos <...> yra patvirtint[os]“¹⁰.

13. 2015 m. rugsėjo 15 d. *Adama Registrations BV* (toliau – *Adama*) Nyderlanduose pateikė paraišką dėl *Pitcher* pateikimo rinkai pirmosios autorizacijos.

14. 2019 m. spalio 4 d. sprendimu CTB suteikė *Pitcher* pateikimo Nyderlandų rinkai autorizaciją iki 2021 m. liepos 31 d.

15. *PAN Europe* prieštaravimą dėl šio sprendimo CTB atmetė 2020 m. rugsėjo 2 d. sprendimu.

16. Taigi *PAN Europe* kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) dėl šio sprendimo panaikinimo.

⁷ EAA jį apibrėžia taip: „Cheminės medžiagos, naudojamos augalų ligas sukeliantiems grybams, pavyzdžiui, sandėliavimo puviniams, sėjinukų ligoms, šaknų puviniams, žiediniams puviniams, lapų puviniams, rūdims, kūlėms, miltligei ir virusinėms ligoms naikinti arba jų vystymuisi stabdyti. Šias ligas galima kontroliuoti anksti ir nuolat naudojant specialius fungicidus, kurie naikina patogenus arba neleidžia jiems vystytis“.

⁸ 2021 m. rugsėjo 3 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/1449, kuriuo dėl veikliųjų medžiagų 2-fenilfenolio (įskaitant jo druskas, kaip antai natrio druską), 8-hidroksichinolino, amidosulfurono, bifenokso, chlormekvato, chlortolurono, klofentezino, klomazono, cipermetrino, daminozido, deltametrino, dikambos, difenokonazolo, diflufenikano, dimetachloro, etofenprokso, fenoksapropo-P, fenpropidino, fludioksonilo, flufenaceto, fostiazato, indoksakarbo, lenacilo, MCPA, MCPB, nikosulfurono, parafininių alyvų, parafininės alyvos, penkonazolio, pikloramo, propakvizafopo, prosulfokarbo, kvizalofop-P-etilo, kvizalofop-P-tefurilo, sieros, tetrakonazolio, trialato, triflusulfurono ir tritosulfurono patvirtinimo galiojimo pratęsimo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 313, 2021, p. 20).

⁹ 2021 m. gegužės 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/745, kuriuo dėl veikliųjų medžiagų aliuminio amonio sulfato, aliuminio silikato, beflubutamido, bentiavalikarbo, bifenazato, boskalido, kalcio karbonato, kaptano, anglies dioksido, cimoksaniolio, dimetomorfo, etefono, arbatmedžio ekstrakto, famoksadono, riebalų distiliavimo likučio, riebalų rūgščių nuo C7 iki C20, flumiokszazino, fluoksastrobino, flurochloridono, folpeto, formetanato, giberelino rūgšties, giberelino, heptamalksilogliukano, hidrolizuotų baltymų, geležies sulfato, metazachloro, metribuzino, milbemektino, *Paecilomyces lilacinus* (padermė 251), fenmedifamo, fosmeto, metilpirimifoso, augalinių aliejų / rapsų aliejaus, kalio hidrokarbonato, propamokarbo, protiokonazolo, kvarcinio smėlio, žuvų taukų, gyvūninių ir augalinių kvapu atbaidančių medžiagų / avių riebalų, S-metolachloro, drugių (*Lepidoptera*) būrio atstovų linijinės grandinės feromonų, tebukonazolio ir karbamido patvirtinimo galiojimo pratęsimo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 540/2011 (OL L 160, 2021, p. 89).

¹⁰ Žr. Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a punktą.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *PAN Europe* teigė, kad CTB padarė klaidą, leidusi pateikti *Pitcher* Nyderlandų rinkai, nes neįvertino *Pitcher* endokrininės sistemos ardomųjų savybių, nors veiklioji medžiaga fludioksonilas turi tokių savybių. *PAN Europe* tvirtina, kad priimdama sprendimą dėl autorizacijos CTB turi įvertinti augalų apsaugos produkto endokrininės sistemos ardomąsias savybes, atsižvelgdama į sprendimo dėl tos paraiškos priėmimo metu buvusias mokslo ir technikos žinias.

18. Atsižvelgdamas į tai, kad, jo nuomone, nagrinėjamam ginčui išspręsti reikia išaiškinti Reglamento 2018/605 2 straipsnį ir Reglamento Nr. 1107/2009 4 straipsnio 3 dalį bei 29 straipsnio 1 dalies e punktą, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Reglamento 2018/605 2 straipsnis, taip pat atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jo 4 straipsnio 3 dalimi, reiškia, kad vertindama paraiškas dėl autorizacijos, dėl kurių 2018 m. lapkričio 10 d. dar nebuvo priimta sprendimo, ir priimdama sprendimus kompetentinga institucija taip pat privalo taikyti naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar, atsižvelgdama į Reglamento 2018/605 8 konstatuojamąją dalį, kompetentinga institucija privalo sustabdyti paraiškų dėl autorizacijos vertinimo ir sprendimų priėmimo procedūras, kol bus gauta Europos Komisijos nuomonė dėl šio reglamento poveikio bet kuriai nebaigta procedūrai pagal Reglamentą Nr. 1107/2009?
3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar kompetentinga institucija gali apsiriboti vertinimu tik pagal paraiškos pateikimo metu žinomus duomenis, net jeigu jų atspindimos mokslo ir technikos žinios ginčijamo sprendimo priėmimo metu nebėra aktualios?“

B. Byla C-310/22 (dėl *Dagonis*)

19. Augalų apsaugos produktas *Dagonis* yra fungicidas, skirtas kovoti, be kita ko, su miltilige ir septorioze. Jo veikliosios medžiagos yra difenokonazolas ir fluksapiroksadas.

20. Difenokonazolas buvo įtrauktas į Direktyvos 91/414/EEB¹¹ I priedą nuo 2009 m. sausio 1 d. pagal Direktyvą 2008/69/EB¹². Įsigaliojus Reglamentui Nr. 1107/2009, šis difenokonazolo įtraukimas Reglamentu (ES) Nr. 540/2011¹³ buvo pakeistas į veikliosios medžiagos patvirtinimą pagal pirmąjį reglamentą. Difenokonazolo patvirtinimo galiojimo laikotarpis buvo kelis kartus pratęstas, be kita ko, Reglamentu Nr. 2021/1449, kuriuo tas laikotarpis pratęstas iki 2022 m. gruodžio 31 d.

¹¹ 1991 m. liepos 15 d. Tarybos direktyva dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką (OL L 230, 1991, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 11 t., p. 332).

¹² 2008 m. liepos 1 d. Komisijos direktyva, kuria iš dalies keičiama Tarybos direktyva 91/414, įtraukiant veikliąsias medžiagas klofenteziną, dikambą, difenokonazolą, diflubenzuroną, imazakviną, lenacilą, oksadiazoną, pikloramą ir piriproksifeną (OL L 172, 2008, p. 9).

¹³ 2011 m. gegužės 25 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas Nr. 1107/2009, kuriuo dėl patvirtintų veikliųjų medžiagų sąrašo įgyvendinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 (OL L 153, 2011, p. 1).

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad Reglamente (ES) 2015/408¹⁴ veiklioji medžiaga difenokonazolas nurodyta kaip keistina medžiaga.

22. Veiklioji medžiaga fluksapiroksadas buvo patvirtinta kaip veiklioji medžiaga Reglamentu (ES) Nr. 589/2012¹⁵ nuo 2013 m. sausio 1 d., patvirtinimas galiojo iki 2022 m. gruodžio 31 d.

23. *BASF Nederland BV* (toliau –BASF) keliose valstybėse narėse pateikė paraišką dėl *Dagonis* autorizacijos. Paraiška dėl autorizacijos Nyderlanduose pateikta 2016 m. sausio 22 d.

24. Jungtinė Karalystė vertino *Dagonis* autorizaciją kaip centrinės zonos (kuriai priklauso Nyderlandai) valstybė narė ataskaitos rengėja. Nyderlandai buvo susijusi valstybė narė.

25. 2019 m. gegužės 3 d. sprendimu CTB leido pateikti *Dagonis* Nyderlandų rinkai iki 2020 m. gruodžio 31 d. bulvėms, braškėms ir įvairioms daržovėms, prieskoninėms žolelėms bei gėlėms apdoroti.

26. *PAN Europe* pareiškė CTB prieštaravimą dėl šio sprendimo.

27. 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimu, kuriuo tas prieštaravimas pripažintas iš dalies pagrįstu, o iš dalies nepagrįstu, CTB patvirtino 2019 m. gegužės 3 d. sprendimą, patikslindama motyvus.

28. *PAN Europe* kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydama panaikinti 2019 m. lapkričio 13 d. sprendimą.

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme *PAN Europe* teigė, kad CTB sprendimas autorizuoti *Dagonis* yra priimtas neatsižvelgiant į jo endokrininės sistemos ardomasias savybes, nors remiantis BASF pateiktu dokumentų rinkiniu ir šešiais *PAN Europe* pateiktais tyrimais yra žinoma, kad veiklioji medžiaga difenokonazolas turi tokių savybių.

30. Atsižvelgdamas į tai, kad, jo nuomone, nagrinėjamam ginčui išspręsti reikia išaiškinti Sąjungos teisę, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar iš Reglamento Nr. 1107/2009 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, siejamos su jo II priedo 3.6.5 [punktu], išplaukia, kad vertinant paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos nacionaliniu lygmeniu nebetikrinamos endokrininės sistemos ardomosios savybės, kuriomis gali pasižymėti veiklioji medžiaga?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tai reiškia, kad mokslo ir technikos žinios apie endokrininės sistemos ardomasias savybes, kuriomis grindžiami, pavyzdžiui, reglamentai Nr. 283/2013 ir Nr. 2018/605, nėra įtraukiamos į augalų apsaugos produkto autorizacijos vertinimą? Kaip tai siejasi su Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkte numatytu reikalavimu, kad toks vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į dabartines mokslo ir technikos žinias?

¹⁴ 2015 m. kovo 11 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo įgyvendinama Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką 80 straipsnio 7 dalis ir sudaromas keistinių medžiagų sąrašas (OL L 67, 2015, p. 18).

¹⁵ 2012 m. liepos 4 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką patvirtinama veiklioji medžiaga fluksapiroksadas ir iš dalies keičiamas Komisijos įgyvendinimo reglamento Nr. 540/2011 priedas (OL L 175, 2012, p. 7).

3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokia forma nevyriausybinė organizacija, kaip antai [*PAN Europe*], turi teisę į veiksmingą teisinę gynybą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 47 straipsnį, kad dėl veikliosios medžiagos patvirtinimo galėtų kreiptis į teismą?
4. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, ar tai reiškia, kad vertinant paraišką dėl autorizacijos lemiamą reikšmę turi tuo momentu aktualios mokslo ir technikos žinios apie šias endokrininės sistemos ardomąsias savybes?“

II. Procesas Teisingumo Teisme

31. Rašytines pastabas pateikė *PAN Europe*, BASF, Čekijos, Graikijos ir Nyderlandų vyriausybės, taip pat Komisija. Teismo posėdžio nebuvo surengta.

III. Vertinimas

32. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje dėmesį sutelksiu tik į kiekvienoje iš sujungtų bylų pateiktą pirmąjį klausimą.

A. Įvadas

33. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje C-309/22 atkreipia dėmesį į tai, kad siekiant išspręsti pagrindinę bylą visų pirma reikia atsakyti į pirminį klausimą, t. y. ar endokrininės sistemos ardomosios savybės turi būti įvertintos nagrinėjant paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos nacionaliniu lygmeniu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jis jau yra pateikęs šį klausimą Teisingumo Teismui byloje C-310/22.

34. Jeigu į pirminį klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar iš Reglamento 2018/605 2 straipsnio suponuojama, kad kompetentinga institucija, atlikdama vertinimą ir priimdama sprendimą dėl paraiškų dėl autorizacijos, kurios dar nebuvo išnagrinėtos 2018 m. lapkričio 10 d. (šio reglamento taikymo pradžios dieną), taip pat atsižvelgdama į Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su 4 straipsnio 3 dalimi, privalo taikyti ir naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus. Iš tiesų paraiška dėl *Pitcher* autorizacijos buvo pateikta iki tos datos (2015 m. rugsėjo 15 d.), o CTB sprendimą dėl jos priėmė po tos datos (2019 m. spalio 4 d.). Taigi Reglamentas 2018/605 pradėtas taikyti, kai ta paraiška dar buvo nagrinėjama.

35. Manau, kad minėtas „pirminis“ klausimas byloje C-309/22 – kuris atitinka pirmąjį klausimą byloje C-310/22 – ir pirmasis klausimas byloje C-309/22 turi būti nagrinėjami kartu.

36. Atsižvelgiant į tai, Reglamento 2018/605 2 straipsnio, minimo byloje C-309/22 pateiktame pirmajame klausime, Teisingumo Teismui nereikia aiškinti sprendžiant šią bylą¹⁶.

37. Pirma, toje nuostatoje nurodyta, kad „Reglamento [Nr. 1107/2009] II priedo 3.6.5 ir 3.8.2 punktai su pakeitimais, padarytais <...> [r]eglamentu [2018/605], taikomi nuo 2018 m. [lapkričio 10 d.], išskyrus dėl procedūrų, kai komitetas balsavo dėl reglamento projekto iki 2018 m. [lapkričio 10 d.]“. Pagal visuotinai pripažintą principą teisės nuostatą iš dalies keičiantys

¹⁶ Vis dėlto žr. mano pastabas dėl Reglamento 2018/605 šios išvados 86 ir paskesniame punkte.

įstatymai, jeigu nenumatyta kitaip, taikomi būsimoms situacijų, susiklosčiusių galiojant ankstesniam įstatymui, pasekmėms¹⁷. Kadangi šiuo atveju Reglamento 2018/605 2 straipsnio [pabaigoje] numatytos išimties sąlygos nėra tenkinamos ir jos netaikomos *Pitcher* autorizacijos procedūrai (kurioje tokio balsavimo nenumatyta), reikia atsižvelgti į naujus kriterijus.

38. Antra, minėtas II priedas skirtas „*Veikliųjų medžiagų, apsauginių medžiagų ir sinergiklių tvirtinimo pagal [Reglamento Nr. 1107/2009] II skyrių tvarkai ir kriterijams*“ (kitaip tariant, II priede ir II skyriuje visų pirma reglamentuotas veikliųjų medžiagų tvirtinimas, o ne augalų apsaugos produktų autorizacija, apie kurią kalbama to reglamento III skyriuje). Taigi ta išimtis turėtų būti siejama su *veikliųjų medžiagų*, turinčių endokrininės sistemos ardomųjų savybių, *nustatymu* tvirtinant veikliąją medžiagą. Ji nėra susijusi su *kenksmingo poveikio, kuri augalų apsaugos produktas* gali turėti dėl to, kad jo sudėtyje yra tam tikros veikliosios medžiagos, *rizikos nagrinėjimu*; ji taip pat nėra susijusi su tokios rizikos vertinimu priimant sprendimą dėl tokio produkto pateikimo rinkai.

39. Taigi, siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, į bylą C-309/22 ir C-310/22 pirmuosius klausimus reikia atsakyti kartu ir juos reikia suprasti taip, kad iš esmės klausiama, ar Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su 4 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 3 dalimi bei II priedo 3.6.5 punktu, turi būti aiškinami taip, kad valstybės narės kompetentinga institucija, vertindama ir priimdama sprendimus dėl paraiškų dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos, turi įvertinti galimas endokrininės sistemos ardomąsias savybes, be kita ko, taikydama naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus.

40. BASE, Nyderlandų ir Graikijos vyriausybės bei Komisija iš esmės tvirtina, kad veikliosios medžiagos galbūt daromas endokrininės sistemos ardomasis poveikis neturi būti vertinamas svarstant (nacionaliniu lygmeniu) paraišką dėl augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra šios veikliosios medžiagos, autorizacijos. Bet koks kitas požiūris neatitiktų Reglamento Nr. 1107/2009 sistemos, veikliųjų medžiagų būdingų savybių vertinimo Sąjungos lygmeniu ir augalų apsaugos produktų autorizacijų vertinimo valstybių narių lygmeniu atskyrimo, taip pat šiame reglamente nustatyto įgaliojimų pasidalijimo. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas numatė specialią privalomą tvarką, taikomą sprendimo atmesti paraišką dėl veikliosios medžiagos patvirtinimo atnaujinimo pasekmėms ir poveikiui augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra tos veikliosios medžiagos, autorizacijai.

41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo ruožtu mano (ir jam pritaria *PAN Europe* bei Čekijos vyriausybė), kad, kai kompetentinga institucija, sprendžianti dėl paraiškos dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos, turi svarbių aktualių mokslo ir technikos žinių, iš kurių matyti, kad kyla šiame produkte esančios veikliosios medžiagos kenksmingo poveikio rizika, ši valstybės narės kompetentinga institucija negali likti abejinga ir privalo įvertinti tokio poveikio riziką ir padaryti atitinkamas išvadas iš šio vertinimo.

42. Reglamente Nr. 1107/2009 iš tiesų atskirtas veikliųjų medžiagų patvirtinimas Sąjungos lygmeniu priimant Komisijos reglamentus ir valstybių narių suteikiama autorizacija pateikti rinkai augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra patvirtintų veikliųjų medžiagų.

¹⁷ Kaip nustatyta 1973 m. liepos 4 d. Sprendime *Westzucker* (1/73, EU:C:1973:78, 5 punktas). Šis teisės principas toje byloje išnagrinėtu atveju reiškė, kad iš dalies pakeistos ginčijamo reglamento nuostatos turi būti taikomos *ne tik* išankstinio nustatymo sertifikatams cukraus eksportui, *išduotiems įsigaliojus* šioms nuostatoms, *bet ir tiems sertifikatams, kurie buvo išduoti iki minėtos datos, jeigu numatomas eksportas dar neįvyko ir nebuvo atliktas intervencinės kainos koregavimas*.

43. Taigi būtina išnagrinėti, ar nacionalinės kompetentingos institucijos, vertindamos paraišką dėl autorizacijos pateikti augalų apsaugos produktą rinkai, turėtų įvertinti patvirtintos veikliosios medžiagos, esančios to produkto sudėtyje, endokrininės sistemos ardomąsias savybes. Jei toks vertinimas neatmetamas, kyla klausimas, ar šios institucijos turėtų jį atlikti remdamosi mokslo ir technikos žiniomis, turėtomis tuo metu, kai aptariama veiklioji medžiaga buvo patvirtinta, ar žiniomis, turėtomis tuo metu, kai buvo vertinama paraiška dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos.

44. Pirmiausia nereikėtų pamiršti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus¹⁸.

B. Svarbių Reglamento Nr. 1107/2009 nuostatų tekstas

45. Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad, „nedarant poveikio 50 straipsnio taikymui, augalų apsaugos produktas autorizuojamas tik jei pagal 6 dalyje nurodytus vienodus principus jis atitinka šiuos reikalavimus: <...> *jo veikliosios medžiagos, apsauginės medžiagos ir sinergikliai yra patvirtinti*“ (išskirta mano).

46. Vis dėlto to paties 29 straipsnio 1 dalies e punkte taip pat įtvirtinta, kad augalų apsaugos produktas turi būti autorizuojamas tik jeigu „atsižvelgiant į dabartines mokslo ir technikos žinias, jis atitinka [šio reglamento] 4 straipsnio 3 dalyje numatytus reikalavimus“.

47. Dėl šios nuostatos formuluotės Teisingumo Teismas Sprendime *Blaise*¹⁹ jau yra patvirtinęs, kad, „kiek tai susiję su augalų apsaugos produkto autorizacijos procedūra, taip pat privaloma atsižvelgti į bendrą ir sąveikaujantį šio produkto sudėtinių dalių poveikį, nes pagal Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punktą vienas iš augalų apsaugos produkto autorizacijos reikalavimų yra toks, kad, esant dabartinėms mokslo ir technikos žinioms, jis atitiktų šio reglamento 4 straipsnio 3 dalyje numatytas sąlygas“.

48. Reglamento Nr. 1107/2009 4 straipsnio „Veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijai“ 3 dalyje nustatyta, kad augalų apsaugos produktas, naudojamas laikantis geros augalų apsaugos praktikos ir atsižvelgiant į realias naudojimo sąlygas, turi atitikti, be kita ko, pagal b punktą šį reikalavimą: „[jis] neturi turėti tiesioginio ar uždelsto kenksmingo poveikio žmonių <...> sveikatai <...> atsižvelgiant į žinomą bendrą ir sąveikaujantį poveikį, kai turima [Europos maisto saugos tarnybos (EFSA)] pripažintų mokslinių tokio poveikio įvertinimo metodų <...>“. Žodžiai „*neturi turėti <...> kenksmingo poveikio žmonių <...> sveikatai*“ aiškiai rodo, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas šiuo klausimu pasirinko „nulinės rizikos“ reikalavimą.

49. Šiuo klausimu pažymėtina, kad atsižvelgimo į „dabartines“ arba „naujas“ mokslo ir technikos žinias svarba persmelkia visą Reglamentą Nr. 1107/2009, nes ji akcentuojama daugelio nuostatų tekste: 4 straipsnio („Veikliųjų medžiagų patvirtinimo kriterijai“) 1 dalyje, 6 straipsnio („Sąlygos ir apribojimai“) f punkte, 11 straipsnio („Įvertinimo ataskaitos projektas“) 2 dalyje, 12 straipsnio („[EFSA] išvada“) 2 dalyje, 21 straipsnio („Patvirtinimo peržiūra“) 1 dalyje, 29 straipsnio („Pateikimo į rinką autorizacijai taikomi reikalavimai“) 1 dalies e punkte, 36 straipsnio

¹⁸ 2023 m. sausio 19 d. Sprendimas *Pesticide Action Network Europe* (C-162/21, EU:C:2023:30, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; toliau – Sprendimas *Pesticide Action Network Europe*).

¹⁹ 2019 m. spalio 1 d. Sprendimas *Blaise ir kt.* (C-616/17, EU:C:2019:800, 71 punktas; toliau – Sprendimas *Blaise*).

(„Autorizacijos nagrinėjimas“) 1 dalyje, 44 straipsnio („Autorizacijos panaikinimas ar pakeitimas“) 3 dalies d punkte, 78 straipsnio („Pakeitimai ir įgyvendinimo priemonės“) 1 dalyje ir IV priede („Lyginamasis įvertinimas pagal 50 straipsnį“).

50. Sprendime *Blaise* (94 punktas) Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „būtent kompetentingos institucijos turi atsižvelgti į *turimus patikimiausius mokslo duomenis ir naujausius tarptautinių tyrimų rezultatus*“ (išskirta mano).

51. Iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su 4 straipsnio 3 dalies b punktu, teksto matyti, jog tam, kad augalų apsaugos produktas būtų autorizuotas, būtina: i) kad jis neturėtų kenksmingo poveikio, visų pirma žmonių arba gyvūnų sveikatai (iš tiesų 29 straipsnio 1 dalies e punkto tekste daroma nuoroda į 4 straipsnio 3 dalį patvirtina žmonių ir gyvūnų sveikatos apsaugos svarbą); o tai savo ruožtu reiškia, kad ii) tokia autorizacija turi būti grindžiama *dabartinėmis* mokslo ir technikos žiniomis. Šiuo požiūriu 29 straipsnio 1 dalies e punkte vartojamos sąvokos „dabartinės mokslo ir technikos žinios“ reiškia, kad šios žinios turi būti „naujausios“ arba „paskutinės“ – tai pateisinama remiantis sparčia mokslo ir technikos (taip pat technologijų) raida.

52. Dabar aptarsiu Reglamento Nr. 1107/2009 tikslus, paskui – šio reglamento kontekstą.

C. Reglamento Nr. 1107/2009 tikslai ir atsargumo principo svarba

53. Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę priimti sprendimą dėl Reglamento Nr. 1107/2009 tikslo ir atsargumo principo, kuriuo jis grindžiamas²⁰. Toliau priminsiu šią jurisprudenciją.

54. Visų pirma Reglamento Nr. 1107/2009 tikslas, kaip nurodyta jo 1 straipsnio 3 ir 4 dalyse ir kaip matyti iš jo 8 konstatuojamosios dalies, yra, be kita ko, užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį²¹.

55. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „šios nuostatos grindžiamos atsargumo principu, kuris yra vienas iš Sąjungos vykdomos aukšto lygio aplinkos apsaugos politikos pagrindų pagal SESV 191 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, siekiant, kad į rinką pateiktos veikliosios medžiagos ar produktai nepakenktų žmonių ir gyvūnų sveikatai ar aplinkai“²².

56. Teisingumo Teismas tikrai ne kartą yra pažymėjęs: „kad atsargumo principas būtų taikomas teisingai [Reglamentu Nr. 1107/2009] reguliuojamoje srityje, reikia identifikuoti, pirma, į jo taikymo sritį patenkančių aktyviųjų medžiagų ir *augalų apsaugos produktų* naudojimo potencialiai negatyvias pasekmes sveikatai ir, antra, visapusio pavojaus sveikatai vertinimo pagrindimą prieinamais patikimiausiais mokslo duomenimis ir naujausių tarptautinių tyrimų rezultatais“²³.

²⁰ Reglamento Nr. 1107/2009 1 straipsnio 4 dalis. Žr. De Grove-Valdeyron, N., „Le principe de précaution, nouvel instrument du droit communautaire de la santé“, *Revue des Affaires Européennes*, Nr. 2, 2003, p. 265.

²¹ Žr. Sprendimą *Pesticide Action Network Europe* (46 punktas). Kritinis vertinimas pateiktas Robinson, C., Portier, C. J., Cavoski, A., Mesnage, R., Roger, A., Clausing, P., Whaley, P., Muilerman, H., Lyssimachou, A., „Achieving a High Level of Protection from Pesticides in Europe: Problems with the Current Risk Assessment Procedure and Solutions“, *European Journal of Risk Regulation (EJRR)*, Vol. 11, Nr. 3, 2020, p. 450. Taip pat žr. Villaverde, J. J., Sevilla-Morán, B., Sandín-España, P., López-Goti, C., Alonso-Prados, J. L., „Challenges of Biopesticides Under <...> Regulation (EC) No 1107/2009: An Overview of New Trends in Residue Analysis“, *Studies in Natural Products Chemistry*, Vol. 43, 2014, p. 437.

²² Žr. Sprendimą *Pesticide Action Network Europe* (47 punktas).

²³ Išskirta mano. Žr. Sprendimą *Blaise* (46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

57. Antra, Teisingumo Teismas yra nurodęs: „taigi, kadangi Reglamentu Nr. 1107/2009 siekiama nustatyti, kaip numatyta jo 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse, augalų apsaugos produktų autorizavimo ir juose esančių veikliųjų medžiagų patvirtinimo taisyklės, norint juos tiekti rinkai, Sąjungos teisės aktų leidėjas turėjo nustatyti norminę sistemą, leidžiančią kompetentingoms valdžios institucijoms, jeigu jos priima sprendimą dėl tokios autorizacijos ir tokio patvirtinimo, turėti pakankamai informacijos, kad <...> galėtų tinkamai įvertinti²⁴ dėl šių veikliųjų medžiagų ir šių augalų apsaugos produktų naudojimo kylantį pavojų sveikatai“²⁵.

58. Mano nuomone, iš to išplaukia, kad nors pagal šį reglamentą valstybei narei *užkertamas kelias* autorizuoti augalų apsaugos produktą, kurio sudėtyje yra *nepatvirtintos* veikliosios medžiagos, vis dėlto valstybė narė *neprivalo* autorizuoti augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra veikliųjų medžiagų, *kurios visos patvirtintos*, jeigu yra mokslo arba techninių žinių, pagal kurias nustatomas šių augalų apsaugos produktų naudojimo pavojus žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai.

59. Iš tiesų Reglamento Nr. 1107/2009 24 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad autorizaciją reglamentuojančiomis nuostatomis turi būti užtikrintas aukštas apsaugos lygis ir kad autorizuojant augalų apsaugos produktus tikslas apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą bei aplinką „turėtų būti svarbesnis“ už tikslą gerinti augalų auginimą²⁶.

60. Taigi, kaip nurodyta šioje konstatuojamojoje dalyje, prieš pateikiant augalų apsaugos produktus rinkai reikėtų įrodyti ne tik tai, kad jie aiškiai naudingi augalų auginimui, bet visų pirma tai, kad jie neturi kenksmingo poveikio žmonių ar gyvūnų sveikatai²⁷.

61. Čekijos vyriausybė pažymėjo, kad jeigu valstybės narės kompetentinga institucija neatsižvelgtų į šias dabartines mokslo ir technikos žinias vien dėl to, kad atitinkama veiklioji medžiaga anksčiau buvo patvirtinta Reglamento Nr. 1107/2009 II skyriuje nustatyta tvarka, valstybė narė pažeistų šio reglamento 29 straipsnio 1 dalies e punkte nustatytą reikalavimą atsižvelgti į dabartines mokslo ir technikos žinias. Be to, toks aiškinimas prieštarautų tikslui užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį ir pačiam atsargumo principo pobūdžiui.

62. Teisingumo Teismas jau yra priminęs, kad „[šio reglamento] nuostatos grindžiamos atsargumo principu ir kad jos nekliudo valstybėms narėms taikyti šio principo, kai yra mokslinių abejonių dėl pavojaus žmonių ar gyvūnų sveikatai ar aplinkai, keliamo augalų apsaugos produktų, kurie turi būti autorizuoti jų teritorijoje“²⁸.

²⁴ Remiantis tuo, kas priminta šios išvados 56 punkte, ir jurisprudencija, kurioje nurodyta, kad atsargumo principas „reiškia, kad jei kyla abejonių dėl pavojaus žmonių sveikatai buvimo ar jo masto, apsaugos priemonių galima imtis nelaukiant, kol bus visiškai įrodyta, jog šis pavojus realus ir rimtas. Jeigu paaiškėja, kad dėl atliktų tyrimų rezultatų neįtikinamumo neįmanoma neabejotinai nustatyti nurodomo pavojaus buvimo arba apimties, tačiau realaus pavojaus visuomenės sveikatai tikimybė išlieka tuo atveju, jeigu pavojus pasitvirtintų, atsargumo principas pateisina ribojamųjų priemonių ėmimąsi (Sprendimo *Blaise* 43 punktas).

²⁵ Žr. Sprendimą *Blaise* (47 punktas).

²⁶ Žr. Sprendimą *Pesticide Action Network Europe* (48 punktas).

²⁷ Žr. Sprendimą *Pesticide Action Network Europe* (49 punktas).

²⁸ 2021 m. gegužės 6 d. Sprendimas *Bayer CropScience ir Bayer / Komisija* (C-499/18 P, EU:C:2021:367, 79 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63. Konkrečiai dėl mokslinių abejonių sutinku su generaliniu advokatu J. Mischo, kuris byloje, susijusioje su SESV 36 straipsniu, nurodė, kad „pagal atsargumo principą pakanka tikėtino pavojaus visuomenės sveikatai, kad valstybė narė galėtų imtis [būtinų] priemonių <...>. Be to, *kuo didesnės mokslinės abejonės, tuo didesnė yra valstybių narių, atsakingų už visuomenės sveikatos apsaugą, diskrecija*“²⁹.

64. Šiuo atžvilgiu svarbu atkreipti dėmesį į laikotarpį, per kurį buvo patvirtintos pagrindinėje byloje aptariamoms veikliosios medžiagos. Produkto *Pitcher* (byla C-309/22) atveju nagrinėjamos veikliosios medžiagos yra fludioksonilas ir folpetas. Fludioksonilas pirmą kartą buvo patvirtintas 2008 m. lapkričio 1 d.³⁰, o folpetas – 2007 m. spalio 1 d.³¹. Kalbant apie produktą *Dagonis* (byla C-310/22), pažymėtina, kad aptariamoms veikliosios medžiagos yra difenokonazolas ir fluksapiroksadas. Difenokonazolas pirmą kartą patvirtintas 2009 m. sausio 1 d.³², o fluksapiroksadas – 2013 m. sausio 1 d.³³.

65. Taigi nuo šių patvirtinimų praėjo 10–16 metų. Akivaizdu, kad per tokį ilgą laikotarpį neišvengiamai atsirado naujų mokslo ir technikos žinių apie šių veikliųjų medžiagų (ir augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra šių medžiagų) endokrininės sistemos ardomąsias savybes ir poveikį, taip pat apie kitą poveikį. Net jeigu šie patvirtinimai būtų iš naujo įvertinti taikant ciklinį požiūrį, tai nesumenkintų argumento, kad visų pirma svarbu apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą bei aplinką ir kad pagal atsargumo principą būtina atsižvelgti į dabartinės (t. y. naujausias) mokslo ir technikos žinias, kai valstybės narės priima sprendimus dėl augalų apsaugos produktų, kaip antai *Pitcher* ir *Dagonis*, autorizacijos.

66. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, kaip ir Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su jo 4 straipsniu, tekstas, šio reglamento tikslai ir atsargumo principas, kuriuo jis grindžiamas, patvirtina, jog norint, kad augalų apsaugos produktas būtų autorizuotas, būtina, kad jis neturėtų kenksmingo poveikio žmonių ir gyvūnų sveikatai. Savo ruožtu tai reiškia, kad autorizacija turi būti grindžiama dabartinėmis mokslo arba technikos žiniomis, o ne pasenusiomis arba nebeaktualiomis žiniomis.

D. Reglamento Nr. 1107/2009 kontekstas ir veikliųjų medžiagų patvirtinimo visiško suderinimo poveikis valstybių narių vykdomai augalų apsaugos produktų autorizacijai

67. Komisija tvirtina, kad veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomųjų savybių vertinimas per nacionalinę augalų apsaugos produktų autorizacijos procedūrą prieštarautų visiškam veikliųjų medžiagų patvirtinimo Sąjungos lygmeniu suderinimui (dėl kurio priimami

²⁹ Žr. jo išvadą byloje *Komisija / Danija* (C-192/01, EU:C:2002:760, versijos anglų k. 102 punktą ir versijos prancūzų k. 103 punktą). Atsargumo principas iš esmės (kaip principas) yra ne griežta, o lanksti teisės nuostata. Taigi jis turi būti griežtai taikomas kiekvienu konkrečiu atveju (De Sadeleer, N., „Grandeur et servitudes du principe de précaution en matière de sécurité alimentaire et de santé publique“, leidinyje Nihoul, P., Mahieu, S., „La Sécurité alimentaire et la réglementation des OGM“, Brussels, Larcier, 2005, p. 344. Taip pat žr. De Sadeleer, N., „The Precautionary Principle in EC Health and Environmental Law“, *European Law Journal*, Vol. 12, Nr. 2, 2006, p. 139).

³⁰ Žr. <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/37>; patvirtinimo galiojimas baigiasi 2023 m. spalio 31 d.

³¹ Žr. <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/742>; patvirtinimo galiojimas baigiasi 2025 m. vasario 15 d.

³² Žr. <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/631>; patvirtinimo galiojimas baigiasi 2023 m. gruodžio 31 d.

³³ Žr. <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/989>; patvirtinimo galiojimas baigiasi 2025 m. gegužės 31 d.

visoje Europos Sąjungoje taikomi Komisijos įgyvendinimo reglamentai). Ji teigia, kad nepriklausomas veikliajai medžiagai būdingų savybių patikrinimas valstybės narės lygmeniu keltų pavojų šiai sistemai.

68. 4 ir 29 straipsniai tikrai yra skirtinguose Reglamento Nr. 1107/2009 skyriuose. Pirmasis yra II skyriuje, o antrasis – III skyriuje. Iš tiesų augalų apsaugos produktų autorizacijos procedūra pagal šį reglamentą apima, pirma, atskirą veikliųjų medžiagų patvirtinimą Sąjungos lygmeniu (pagal II skyrių) ir, antra, augalų apsaugos produktų patvirtinimą nacionaliniu lygmeniu (pagal to reglamento III skyrių).

69. Vis dėlto Teisingumo Teismas jau yra aiškiai nurodęs, kad nors šios procedūros yra atskiros ir neturėtų būti painiojamos, akivaizdu, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas jas abi nustatė Reglamente Nr. 1107/2009 ir jos yra glaudžiai susijusios³⁴ – tai patvirtina ir 29 straipsnio 1 dalies e punkte daroma aiški nuoroda į 4 straipsnio 3 dalį.

70. Pakanka remtis Sprendimu *GranoSalus*, nes Teisingumo Teismas jame jau išnagrinėjo veikliosios medžiagos patvirtinimo, kurį atlieka Komisija, ir augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra tos medžiagos, autorizacijos, kurią atlieka valstybės narės institucijos, santykį.

71. Panašiai, kaip ir tame sprendime³⁵, visų pirma pažymiu, kad iš Reglamento Nr. 1107/2009 matyti, jog prieš patenkindamos paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos valstybės narės privalo *atlikti nepriklausomą, objektyvų ir skaidrų šios paraiškos vertinimą*, visų pirma siekdamas nustatyti, ar šis produktas nėra kenksmingas, atsižvelgiant į *patikimiausius* turimus mokslinius duomenis, taip pat į *naujausius* tarptautinių tyrimų rezultatus.

72. Antra³⁶, svarbu pažymėti, kad *Komisijos atliekamas išankstinis aptariamų veikliųjų medžiagų, esančių atitinkamuose augalų apsaugos produktuose, patvirtinimas yra tik viena iš kumuliacinių sąlygų, kurias turi patikrinti valstybė narė*, kuriai pateikta paraiška dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos, prieš jį autorizuodama.

73. Trečia³⁷, pažymėtina, kad nors Komisijos atlikto veikliųjų medžiagų, kaip antai aptariamų nagrinėjamosiose bylose, patvirtinimo atitinkama valstybė narė *negali persvarstyti*, vis dėlto *būtent ši valstybė narė*, prieš autorizuodama atitinkamus augalų apsaugos produktus, *pirmiausia turi įvertinti, ar tenkinamos kitos* Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos.

³⁴ Žr. Sprendimą *Blaise* (64 punktas) ir 2020 m. spalio 28 d. Sprendimą *Associazione GranoSalus / Komisija* (C-313/19 P, EU:C:2020:869, 35 punktas; toliau – Sprendimas *GranoSalus*).

³⁵ Žr. sprendimus *GranoSalus* (53 punktas) ir *Blaise* (66 ir 94 punktai). Ši jurisprudencija ir atsargumo principas aptarti Leonelli, G. C., „Judicial review of compliance with the precautionary principle from *Paraquat to Blaise*: ‘Quantitative thresholds’, risk assessment, and the gap between regulation and regulatory implementation“, *German Law Journal*, 2021, Nr. 22, p. 184. Autorius daro išvadą, kad „Sąjungos pesticidų valdymas ne visada atitinka svarbiausius atsargumo principo aspektus. Įgyvendinant AAP rizikos vertinimo reguliavimo priemones, nustatytas [Reglamente Nr. 1107/2009], ne visada laikomasi atsargumo principo; <...> įgyvendinant šią sistemą gali būti neatliktas išsamus atitinkamos rizikos vertinimas, leidžiantis atsargiai valdyti riziką. Tai šiek tiek paaiškina sudėtingų reguliavimo priemonių ir jų įgyvendinimo įvairiais teritoriniais lygmenimis sąveiką; <...> [šio reglamento] analizė rodo atotrūkį tarp reguliavimo sistemos nuostatų ir jų įgyvendinimo“ (p. 213).

³⁶ Žr. Sprendimą *GranoSalus* (54 punktas).

³⁷ Žr. Sprendimą *GranoSalus* (55 punktas).

74. Kaip minėta šios išvados 46 ir 47 punktuose, Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkte daroma nuoroda rodo aiškią sąsają, taigi reikia atsižvelgti į reglamento 4 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas. Vadinasi, pirma, 29 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas kartu su 4 straipsnio 3 dalimi ir, antra, jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į šio reglamento 1 straipsnio 4 dalį³⁸.

75. Darytina išvada, kad augalų apsaugos produkto autorizacija ir jos atnaujinimas arba išplėtimas negali būti laikomi vien automatiniais tame produkte esančios veikliosios medžiagos Komisijos atlikto patvirtinimo įgyvendinimu³⁹. Taigi iš Sprendimo *GranoSalus* matyti, kad nagrinėjamoje byloje Komisijos pateiktas argumentas yra nepagrįstas, nes Reglamente Nr. 1107/2009 reikalaujama, kad atitinkama valstybė narė saugotų žmonių ir gyvūnų sveikatą. Šiame sprendime taip pat aiškiai nurodyta, kad Reglamentas Nr. 1107/2009, Komisijos ir valstybių narių kompetencija ir pareigos pagal šį reglamentą turi būti aiškinami taip, kad būtų užtikrinta aukšto lygio žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsauga, kuri yra svarbiausias šio reglamento ir pagal SESV 191 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą nustatytas tikslas.

76. Šiuo klausimu Nyderlandų vyriausybė teigia, kad Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkte kalbama apie augalų apsaugos produkto *poveikį* žmonėms, o ne apie veikliosios medžiagos endokrininės sistemos ardomąsias *savybes*. Jos teigimu, todėl kompetentinga institucija, vertindama paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos, neprivalo atsižvelgti į mokslo ir technikos žinias apie endokrininės sistemos ardomąsias savybes ir tokia pareiga neišplaukia iš 29 straipsnio 1 dalies e punkto.

77. Šie argumentai manęs neįtikina. Iš tiesų dirbtina taip atskirti savybes nuo jų poveikio, nes Sąjungos teisės aktų leidėjas jas laikė dviem to paties medalio pusėmis. Kiek tai susiję su endokrininės sistemos ardomųjų savybių vertinimu pagal Reglamentą Nr. 1107/2009, Komisija pažymėjo, kad šio reglamento 4 straipsnyje, siejamame su jo II priedu, be kita ko, nustatyta, kad veiklioji medžiaga gali būti laikoma neturinčia žalingo *poveikio* žmonių ar gyvūnų sveikatai tik tuo atveju, jeigu laikoma neturinčia endokrininės sistemos ardomųjų *savybių*⁴⁰.

78. Nyderlandų vyriausybės argumentas taip pat prieštarauja pačiam vertinimo procedūros tikslui. Nustatyti, kad veiklioji medžiaga turi tokių *savybių*, siekiama būtent tam, kad ši medžiaga nesukeltų žalingo *poveikio*, be kita ko, žmonių ir gyvūnų sveikatai bei aplinkai. Taigi, jeigu nagrinėjamosiose bylose aptariamos veikliosios medžiagos turi endokrininės sistemos ardomųjų savybių, šios medžiagos gali būti patvirtintos, o jų turintys augalų apsaugos produktai gali būti autorizuoti tik tuo atveju, jeigu nėra pavojaus žmonių, gyvūnų sveikatai arba aplinkai⁴¹.

79. Kitaip tariant, nepaisant to, kad veiklioji medžiaga yra patvirtinta Sąjungos lygmeniu Komisijos priimtu reglamentu ir kad šio patvirtinimo galiojimas (dar) oficialiai neginčijamas, valstybės narės kompetentinga institucija, remdamasi aktualia patikima informacija, rodančia, kad ši veiklioji medžiaga gali turėti endokrininės sistemos ardomųjų *savybių*, turi: i) atsižvelgti į augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra šios veikliosios medžiagos, kenksmingo *poveikio* riziką; ir ii) įvertinti šią riziką pagal to reglamento 29 straipsnio 1 dalies e punktą ir 4 straipsnio 3 dalį, kad priimtų sprendimą dėl to produkto pateikimo tos valstybės narės rinkai.

³⁸ „Šio reglamento nuostatos grindžiamos atsargumo principu siekiant užtikrinti, kad į rinką pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai. Visų pirma valstybėms narėms nedraudžiama taikyti atsargumo principo, jei moksliniu požiūriu abejojama, ar augalų apsaugos produktai, kuriuos leidžiama naudoti jų teritorijoje, nekelia pavojaus žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai“.

³⁹ Taip pat žr. Sprendimą *GranoSalus* (58 punktas).

⁴⁰ Žr., be kita ko, II priedo 3.6.5 punktą.

⁴¹ Arba jeigu tas pavojus bent jau yra nežymus (II priedo 3.6.5 punktas).

80. Pagrindinėje byloje C-310/22 *PAN Europe*, regis, pateikė nebaigtinį bent šešių nepriklausomų mokslo tyrimų, susijusių su veikliąja medžiaga difenokonazolu, sąrašą – iš jų matyti nerimą keliantys rezultatai dėl šios medžiagos daromo endokrininės sistemos ardomojo poveikio. *Dagonis*, kurio sudėtyje yra difenokonazolo, taip pat kitos veikliosios medžiagos (fluksapiroksado) ir dar kelių (nežinomų) cheminių medžiagų, kurios yra koformuliantai, gali sukelti dar didesnę žalą nei vien difenokonazolas dėl galimo vienas kitą stiprinančio poveikio.

81. Taigi, kaip teisingai nurodė *PAN Europe*, jeigu autorizavus, pavyzdžiui, *Dagonis*, gali būti padaryta didelė žala žmonėms, gyvūnams arba aplinkai, nes jo sudėtyje yra difenokonazolo, CTB neturėtų turėti galimybės neatsižvelgti į šį poveikį ir tiesiog autorizuoti augalų apsaugos produktą. Juo labiau kad difenokonazolas buvo įvertintas 2008 m. (prieš 15 metų). Be to, tuo metu difenokonazolo endokrininės sistemos ardamosios savybės nebuvo vertintos. Kompetentingos institucijos vertinimas turėtų būti pagrįstas naujausiomis mokslo ir technikos žiniomis. Kaip jau nurodyta šioje išvadoje, Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkte nustatyta, kad vertinant augalų apsaugos produktą turi būti atsižvelgta į dabartinės mokslo ir technikos žinias.

82. Šiuo klausimu Reglamento 2018/605 1 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad reikia užtikrinti, be kita ko, kad rinkai pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba neturėtų nepriimtino poveikio aplinkai.

83. Jeigu valstybės narės kompetentinga institucija turi dabartinių svarbių mokslo ir technikos žinių (įskaitant duomenis), iš kurių matyti, kad yra rizika, jog atitinkama veiklioji medžiaga gali turėti kenksmingą poveikį – pavyzdžiui, kaip nagrinėjama atvejais, ardyti endokrininę sistemą – ji privalo atsižvelgti į augalų apsaugos produkto, kurio sudėtyje yra tos veikliosios medžiagos, kenksmingo poveikio riziką ir ją įvertinti, kaip matyti iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su 4 straipsnio 3 dalimi, aiškinamą atsižvelgiant į šio reglamento 1 straipsnio 4 dalį, ir padaryti atitinkamas išvadas iš šio vertinimo, kad galėtų priimti sprendimą dėl šio produkto pateikimo tos valstybės narės rinkai autorizacijos.

84. Taigi atsižvelgiant į nurodytus argumentus darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto kontekstas patvirtina, jog tam, kad augalų apsaugos produktas būtų autorizuotas, jis: i) negali turėti jokio kenksmingo poveikio, be kita ko, žmonių sveikatai; ir ii) jo autorizacija turi būti pagrįsta dabartinėmis (t. y. naujausiomis) mokslo ir technikos žiniomis.

85. Kaip teisingai pažymėjo Čekijos vyriausybė, toks aiškinimas *a fortiori* turi būti taikomas tais atvejais, kai atitinkamos „dabartinės mokslo žinios“ jau atsispindi Sąjungos teisės aktuose, iš dalies pakeitus Reglamento Nr. 1107/2009 II priedą. Negalima pagrįstai teigti, kad Sąjungos lygmeniu (t. y. dėl veikliųjų medžiagų) būtina taikyti naujas mokslo ir technikos žinias, kurios, Komisijos nuomone, yra pakankamai rimtos, kad pateisintų naujo reglamento priėmimą, o valstybių narių lygmeniu (t. y. dėl augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra šių medžiagų) reikia nepaisyti tų žinių ir toliau taikyti nebeaktualias rekomendacijas.

E. Reglamentas 2018/605 ir pereinamojo laikotarpio tvarka

86. Siekdama pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui išsamų atsakymą, dabar aptarsiu pereinamojo laikotarpio tvarkos poveikio klausimą. Nuo 2018 m. lapkričio 10 d. taikomi Reglamento 2018/605 priede nustatyti endokrininės sistemos ardomųjų savybių, galinčių turėti kenksmingą poveikį žmonėms, nustatymo kriterijai, išskyrus procedūras,

kai dėl reglamento projekto buvo balsuojama iki 2018 m. lapkričio 10 d. Iš to reglamento 8 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija nagrinėja Reglamento 2018/605 pasekmes visoms procedūroms pagal Reglamentą Nr. 1107/2009. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Reglamento 2018/605 įsigaliojimas turi pasekmių nebaigtiems paraiškų dėl autorizacijos vertinimams, todėl į jį reikėjo atsižvelgti nagrinėjant pagrindinėje byloje aptariamas paraiškas. Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kyla klausimas, ar CTB turėjo taikyti naujus endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijus, kurie atspindi (naujas) mokslo ir technikos žinias sprendimo priėmimo metu (o ne šias žinias paraiškos pateikimo metu).

87. Komisija šiuo aspektu tvirtina, kad naujų endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijų, atspindinčių naujas mokslo ir technikos žinias, taikymas prieštarautų Reglamente 2018/605 nustatytai pereinamojo laikotarpio tvarkai.

88. Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad iš Reglamento 2018/605 1⁴² ir 8⁴³ konstatuojamųjų dalių matyti, jog yra tam tikra būtinybė veikti greitai ir atsižvelgti į naujausius mokslo laimėjimus. Kaip pažymėta šios išvados 82 punkte, Reglamento 2018/605 1 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad visų pirma reikia užtikrinti, jog rinkai pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba neturėtų nepriimtino poveikio aplinkai, ir būtent siekiant tai padaryti Reglamentas Nr. 1107/2009 grindžiamas atsargumo principu. Taigi atrodo, kad CTB požiūris, jog į naujus endokrininės sistemos ardomuosius kriterijus nereikia atsižvelgti tol, kol veikliųjų medžiagų patvirtinimas nebus patikrintas jį atnaujinant, prieštarauja Reglamento Nr. 1107/2009 tikslui užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį. Be to, atrodo, kad jis prieštarauja atsargumo principui.

89. Iš tiesų pagal Reglamento 2018/605 8 konstatuojamąją dalį naujieji endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai turėtų būti taikomi kuo greičiau, tačiau kartu *turėtų būti atsižvelgta į laiką, būtiną valstybėms narėms ir EFSA pasirengti taikyti šiuos kriterijus*. Vis dėlto ši aplinkybė negali reikšti, kad valstybės narės kompetentinga institucija privalo vertinti paraišką dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos pagal senus ir nebeaktuales kriterijus, kurie nebeatspindi dabartinių mokslo ir technikos žinių.

90. Reikalavimas taikyti naujausias mokslo ir technikos žinias, kuris, kaip nurodžiau šios išvados 83 punkte, išplaukia iš Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalies e punkto, siejamo su 4 straipsnio 3 dalimi, aiškinamų atsižvelgiant į šio reglamento 1 straipsnio 4 dalį, įpareigoja kompetentingą instituciją būti aktyvią siekiant geriau apsaugoti žmonių ir gyvūnų sveikatą bei aplinką. Taigi priimant sprendimą dėl paraiškos dėl autorizacijos reikėtų atsižvelgti į naujų endokrininės sistemos ardomųjų savybių vertinimo kriterijų turinį kaip į naujausių mokslo ir technikos žinių dalį.

91. Be to, atsižvelgiant į reikalavimą naudotis naujausiomis mokslo ir technikos žiniomis, rėmimasis naujaisiais kriterijais, susijusiais su endokrininės sistemos ardomųjų savybių poveikiu žmonių ir gyvūnų sveikatai, geriau atitiktų ir Reglamento Nr. 1107/2009 tikslą, ir atsargumo principą.

⁴² „[M]oksliniai veikliųjų medžiagų <...> endokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai turėtų būti nustatomi atsižvelgiant į Reglamento <...> Nr. 1107/2009 tikslus, kurie yra užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį, visų pirma užtikrinant, kad į rinką pateiktos veikliosios medžiagos arba produktai nepakenktų žmonių ar gyvūnų sveikatai arba neturėtų nepriimtino poveikio aplinkai“.

⁴³ „[E]ndokrininės sistemos ardomųjų savybių nustatymo kriterijai atspindi dabartinę mokslo ir technikos žinių būklę ir leidžia tiksliau identifikuoti [tokių] savybių turinčias veikliąsias medžiagas. Todėl nauji kriterijai turėtų būti pradėti taikyti kuo greičiau, kartu atsižvelgiant į laiką, reikalingą valstybėms narėms ir [EFSA] pasirengti šių kriterijų taikymui“.

92. Komisijos argumentas neįtikinamas⁴⁴, nes prieštarauja Reglamento Nr. 1107/2009 1 straipsnio 4 daliai ir 8 konstatuojamajai daliai. Iš šių nuostatų aišku, kad šis reglamentas: i) grindžiamas atsargumo principu; ir ii) neužkerta kelio valstybėms narėms taikyti šį principą, kai kyla mokslinių abejonių dėl augalų apsaugos produktų, kuriuos reikia autorizuoti jų teritorijoje, keliamo pavojaus žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai⁴⁵. Tai reiškia, kad valstybės narės turi atsižvelgti į visas svarbias ir patikimas dabartinės mokslo ir technikos žinias, nepaisydamos šaltinio arba dokumento, iš kurio jos gautos, siekdamos užtikrinti atitiktį šio reglamento 29 straipsnio 1 dalies e punktui.

93. Dėl klausimo, ar kompetentinga institucija privalo sustabdyti su paraiškėmis dėl autorizacijos susijusį vertinimo ir sprendimų priėmimo procesą tol, kol Komisija pateiks išvadas dėl Reglamento 2018/605 poveikio bet kokiai pagal Reglamentą Nr. 1107/2009 vykstančiai procedūrai, pasakytina, kad pagal Reglamento 2018/605 8 konstatuojamąją dalį Komisija išnagrinėja šio reglamento poveikį bet kokiai Sąjungos lygmeniu vykstančiai veikliųjų medžiagų patvirtinimo procedūrai. Vis dėlto iš šios konstatuojamosios dalies neišplaukia, kad Komisija tikrina šio reglamento poveikį kokioms nors valstybėse narėse dar neišnagrinėtoms paraiškoms dėl augalų apsaugos produktų autorizacijos. Be to, Reglamente Nr. 1107/2009 nėra nuostatos, kurioje būtų nustatyta, kokio tiksliai pobūdžio pareigos tenka valstybės narės kompetentingai institucijai, kiek tai susiję su paraiškų dėl autorizacijos, kaip antai aptariamų pagrindinėje byloje, vertinimu, kol Komisija padarys išvadas dėl Reglamento 2018/605 pasekmių visoms vykstančioms procedūroms pagal Reglamentą Nr. 1107/2009. Kaip pažymėjo Nyderlandų vyriausybė, ne Komisija, o Sąjungos teisės aktų leidėjas turėtų priimti pakeitimus dėl valstybių narių pareigų vertinant paraiškas dėl autorizacijos pagal Reglamento Nr. 1107/2009 III skyrių.

94. Kitaip tariant, nei Reglamentu Nr. 1107/2009, nei Reglamentu 2018/605 iš valstybės narės neatimta kompetencija vertinant, ar augalų apsaugos produktai turi būti teikiami rinkai, priimti atitinkamas priemonės tam, kad būtų laikomasi visų Reglamento Nr. 1107/2009 29 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų, siekiant apsaugoti savo visuomenę nuo bet kokio galimo kenksmingo tokių produktų poveikio, nustatyto remiantis dabartinėmis mokslo ir technikos žiniomis.

IV. Išvada

95. Siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis administracinis ekonominių bylų teismas) šiose sujungtose bylose pateiktus pirmuosius prejudicinius klausimus:

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinančio Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB 29 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su jo 4 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 3 dalimi, ir šio reglamento II priedo 3.6.5 punktas

⁴⁴ Taip pat žr. teisinę literatūrą, kurioje kritikuojamas Komisijos požiūris ankstesnėse bylose, nes ji rėmėsi siauru įrodymais pagrįstu požiūriu, neatsižvelgdama į plačiai paplitusią visuomenės nuomonę, kad neaiški rizika, kurią kelia, pavyzdžiui, glifosatas, yra socialiai nepriimtina, ir nepaisydama argumento, kad esamų rizikos valdymo priemonių nepakanka tam, kad būtų pasiektas numatytas Sąjungos visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugos lygis (Leonelli, G. C., „The glyphosate saga and the fading democratic legitimacy of European Union risk regulation“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2018, Vol. 25, Nr. 5, p. 582–606).

⁴⁵ Žr. šios išvados 28 išnašoje nurodytą jurisprudenciją.

turi būti aiškinami taip, kad jeigu valstybės narės kompetentinga institucija, atsakinga už paraiškos dėl augalų apsaugos produkto autorizacijos šioje valstybėje narėje vertinimą, turi svarbios ir patikimos informacijos, pagrįstos dabartinėmis (t. y. naujausiomis) mokslo arba technikos žiniomis, nepaisant tokios informacijos šaltinio, iš kurios matyti, kad atitinkamo produkto sudėtyje esanti veiklioji medžiaga galėtų ardyti endokrininę sistemą, ta institucija turi atsižvelgti į kenksmingo poveikio, kurį tas produktas gali daryti, riziką, įvertinti ją ir priimti tinkamą sprendimą dėl tos paraiškos, atsižvelgdama į visus to reglamento 29 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus.